

Súd: Okresný súd Žiar nad Hronom
Spisová značka: 26P/84/2017
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6417211126
Dátum vydania rozhodnutia: 01. 04. 2019
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Jozef Medved'
ECLI: ECLI:SK:OSZH:2019:6417211126.5

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Okresný súd Žiar nad Hronom v konaní pred sudcom JUDr. Jozefom Medvedom vo veci starostlivosti súdu o maloleté dieťa

G. B. H., nar. X.XX.XXXX,

zastúpené kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Banská Štiavnica, pracovisko Žiar nad Hronom, dieťa rodičov : matky A.. G. H., nar. X.XX.XXXX, trvale bytom G. B. XX, okres B. nad P. a otca H.. H. H., nar. XX.X.XXXX, trvale bytom R. XXX/XX, M., prechodne bytom V. XXX/XX, Y., okres L. L., o návrhu otca na zmenu úpravy styku, takto

r o z h o d o l :

I. Otec H.. H. H., nar. XX.X.XXXX je oprávnený stretávať sa s maloletou dcérou G. B. H., nar. X.XX.XXXX takto :

- každý nepárny víkend v kalendárnom roku, a to v čase od soboty od 9.00 hod. do nedele do 17.30 hod.,
- každý párný kalendárny týždeň vo štvrtok v čase od 16.30 hod. do 18.00 hod..

II. Matka je p o v i n n á maloleté dieťa na stretnutia s otcom pripraviť a styk otca s maloletou umožniť.

III. Otec je p o v i n n ý si maloleté dieťa preberať v stanovenom čase v mieste bydliska matky a po ukončení styku aj v stanovenom čase v mieste bydliska matky odovzdať.

IV. Súd rodičom ukladá výchovné opatrenie, a to vo forme povinnosti podrobovať sa odbornému poradenstvu na Referáte poradensko-psychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Banská Štiavnica, a to na dobu jedného roka od právoplatnosti tohto rozsudku.

V. Otec je p o v i n n ý zaplatiť štátu náhradu trov konania vo výške 22,70,-Eur na účet Okresného súdu Žiar nad Hronom, a to v lehote do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku.

VI. Matka je p o v i n n á zaplatiť štátu trovy konania, a to vo výške 172,70,-Eur s tým, že čiastka 100,-Eur bude vyplatená z preddavku zloženého matkou, t.j. pod položkou D14 položka register 40 rok 2018 a čiastku 72,70,-Eur je matka p o v i n n á zaplatiť v lehote do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku na účet Okresného súdu Žiar nad Hronom.

VII. Súd zároveň od právoplatnosti rozsudku zrušuje uznesenie o nariadení neodkladného opatrenia tunajšieho súdu č. k. 26P 84/2017-23 zo dňa 12.2.2018.

VIII. Týmto sa mení rozsudok Okresného súdu Žiar nad Hronom sp. zn. 18P 34/2016 zo dňa 21.3.2017, právoplatným dňa 3.4.2017, a to v časti úpravy styku otca s maloletou dcérou G. B. H..

IX. Žiaden z účastníkov n e m á n á r o k na náhradu trov konania.

o d ô v o d n e n i e :

1.

Otec mal. dieťaťa G. B. H., nar. X.XX.XXXX sa návrhom doručeným tunajšiemu súdu dňa 27.12.2017 domáhal, aby súd rozhodol o zmene - rozšírení jeho styku s mal. dcérou, ktorý bol upravený rozsudkom Okresného súdu Žiar nad Hronom sp. zn. 18P/34/2016 zo dňa 21.3.2017, právoplatným dňa 3.4.2017 tak, že bude oprávnený sa s maloletou stretávať každý nepárny víkend v kalendárnom roku v čase od piatku od 17.00 hod. do nedele do 18.30 hod., pričom maloletú si budú preberať a odovzdávať vo Zvolene pred Tescom; každý párny týždeň vo štvrtok v čase od 16.45 hod. do 18.30 hod.; a tiež v každom roku v období od 29.7. do 29.8. a dňa 26.12. od 9.00 hod. do 18.00 hod..

2.

Matka v písomne podanom vyjadrení doručenom súdu dňa 12.2.2018 uviedla, že s návrhom otca nesúhlasí a navrhuje ponechať úpravu styku podľa právoplatného rozsudku sp. zn. 18P/34/2016.

3.

Uznesením č. k. 26P/84/2017-12 zo dňa 16.1.2018 súd maloletému dieťaťu pre konanie ustanovil kolízneho opatrovníka Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Banská Štiavnica, pracovisko Žiar nad Hronom.

4.

Uznesením č. k. 26P/84/2017-23 zo dňa 12.2.2018 súd do právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej nariadil neodkladné opatrenie, ktorým upravil styk otca s mal. dcérou G. B. H., každý nepárny víkend v kalendárnom roku, a to v čase od piatku od 17.00 hod. do soboty do 17.00 hod. a každý párny kalendárny týždeň vo štvrtok v čase od 16.30 hod. do 18.00 hod. s tým, že otec je povinný si maloleté dieťa v stanovenom čase preberať v mieste bydliska matky a po ukončení styku ju na rovnakom mieste, v stanovenom čase matke odovzdať.

5.

Otec sa na pojednávaniach pridržiaval svojho návrhu na zmenu - rozšírenie styku s maloletou. Vypovedal, že od predchádzajúceho rozhodovania o úprave styku došlo k tej zmene, že má naďalej záujem o rozvíjanie vzťahu s maloletou a preto by chcel rozšírenie styku. Myslí si, že maloletá už môže u neho prespávať. Ešte pred podaním návrhu na súd matke navrhol, aby umožnila prespanie maloletej v jeho domácnosti od soboty, avšak s týmto nesúhlasila. S matkou nie je možná komunikácia v tomto smere. Vo svojom bydlisku má vytvorené všetky podmienky pre dieťa. Na pojednávaní dňa 11.6.2018 uviedol, že matka maloletú na styk riadne nepripraví po psychickej stránke, nakoľko príprava nie je len to, že ju obuje, oblečie, pustí pred bráničku, ale aj príprava psychická, teda myslí si, že maloletú manipuluje proti nemu. Maloletá je pod vplyvom matky, ako aj starej matky, s ktorou býva ešte častejšie ako s matkou. Ďalej napr. sa stalo, že maloletá sa pred ním vyjadřila, že sa vyjadřujú na jeho adresu, napr. že smrdí a pod. nevhodnými výrazmi. Vie, že takýto slovník používala aj stará matka, že to má od nej. Čo sa týka toho posledného stretnutia, tak on chcel hovoriť, rozprávať sa s matkou, ktorá ho videla, avšak otočila sa mu chrbtom. Rozprávať sa s ním nechcela. Potom vybehol jej brat, ktorý ho nazval „k....“ s tým, že sa správal agresívne, vykrikoval, tak on odišiel. Má za to, že matka nie je schopná dieťa psychicky pripraviť na stretnutie. Tiež napr. sa stalo, že 25.5. kedy bol naposledy s maloletou, táto nebola pripravená vôbec. Dňa 11.5. s ním nechcela ísť, povedala, že nepôjde, lebo si idú opekať. Potom počul, keď zašla za roh, ako hovorila, že to už teda s ním vybavila. Za obdobie od minulého pojednávania (12.2.2018 pozn.) bola maloletá u neho štyrikrát. Prestala z toho 3 krát. Opätovne zdôraznil, že matka nie je schopná po psychickej stránke maloletú na stretnutie pripraviť. Na pojednávaní dňa 1.4.2019 ďalej uviedol, že pokiaľ ide o konkrétnu úpravu styku skôr by navrhoval, aby bol upravený styk s prespaním nie z piatku na sobotu, ale zo soboty na nedeľu, nakoľko už viackrát sa stalo, že keď prišiel pre maloletú v piatok, tak mu bolo povedané napr. že je unavená, alebo ju bolí hlava a pod.. V rámci záverečného návrhu potom navrhol upraviť styk s dcérou každý nepárny týždeň, a to od soboty od 9.00 hod. do nedele do 17.30 hod. a tiež v každom párnom kalendárnom týždni vo štvrtok od 16.30 hod. do 18.00 hod..

6.

Matka pred súdom uviedla, že s návrhom nesúhlasí. Čo sa týka okolnosti ako uvádzal otec, že ju oslovil, či bude súhlasiť, aby maloletá u neho prespala, tak k tomuto došlo v polovici januára s tým, že návrh na súd podával ešte koncom decembra. V podstate sa jej vtedy pýtal, či niekedy vyskúšajú, aby maloletá mohla u neho prespať. Ona mu na to povedala, aby ešte chvíľu počkali, aby na to bola dcéra pripravená. Vtedy nevedela, že takýto návrh je podaný, bola z toho prekvapená. Chce uviesť, že minulý rok navštevovali psychologičku, kde táto aj otcovi vysvetlila, že najskôr by mali vyskúšať 3 - 4 krát či maloletá prespí u neho, či bude spokojná, stabilná a až potom prípadne riešiť rozšírenie styku. Predtým boli obdobia, kedy aj okolo 7 mesiacov maloletá ku otcovi chodiť nechcela. Stretli sa len pri bráne. K otázke odovzdávania a preberania dieťaťa sa vyjadrila, že je zamestnaná, avšak čo sa týka auta, toto nevlastní. Takisto síce je pravdou, že má vodičský preukaz, no nešoféruje. Keď sa maloletej spýtala, či by chcela u otca prespať aj napr. na viac dní, tak sa rozplakala, zatiaľ by prespávať u neho nechcela. Nespí u neho ani cez deň, tak si myslí, že by nechcela spať resp. by nespala ani v noci. Na pojednávaní dňa 11.6.2018 vypovedala, že styk neprebíhal tak, ako bol upravený neodkladným opatrením. Pokiaľ si robila záznamy, tak od toho začiatku marca mala prespať u otca 8 krát s tým, že prespala iba 3 krát. Navyše jedenkrát s ňou prišiel otec v noci s tým, že u neho spať vtedy nechcela. Bolo to koncom apríla. Čo sa týka štvrtkov, tak bola v marci, potom už počas apríla tie štvrtky nebola, nebola ani v podstate tie víkendy, celý apríl, okrem 27., kedy prišli v tej noci domov. Potom ešte v máji bola vo štvrtok 17.5. a potom 25.5., čo bol piatok. Maloletá uvádzala, že k otcovi chodiť nechce, že sa tam nudí, takisto, že tam nie je dobre, že otec jej tam všeličo rozpráva. Pokiaľ maloletá je s otcom, príde od neho, tak má celkom zmenené správanie, je zlostná, kope ju. Potom zase zostala taká samotárska, správanie má úplne zmenené, oproti dobe kedy k otcovi nechodila. Čo sa týka otca, tak tento si ich vždy natáča, keď si príde po dcéru s tým, že už aj psychologička pri sedení mu povedala, aby toto nerobil, nakoľko to maloletej nerobí dobre. Maloletá potom ako 25.5. prišla od otca, tak dostala silnú nádchu, následne bola u lekárky a mala predpísané antibiotiká. Ďalší víkend, kedy mal mať otec styk 8.6. prišiel s tým, že vedel, že maloletá je chorá. Napriek tomu vykrikoval pred domom, vyzváňal na zvonček, vykrikoval na celú dedinu. Dcéra takisto počula, ako tam otec vykrikoval, sama sa tiež vyjadrila, že s ním ísť nechce. Na pojednávaní dňa 1.4.2019 vypovedala, že posledne mal. prespala u otca v januári. Čo sa týka prípravy dieťaťa, tak dcéru riadne pripraví, povie, že má ísť ku otcovi, všetko jej vysvetlí. Podľa nej však otec nevie nejakým spôsobom maloletú motivovať k tomu, aby vôbec s ním išla, nejakým spôsobom ju presvedčiť, aby strávila s ním stanovený čas, tiež vrátane prespávania. V minulosti pokiaľ bol styk upravený počas jedného dňa, bez prespávania, tak maloletá nemala problém tráviť tam celý deň. Následne problémy začali, keď otec chcel, aby tam prespávala. V rámci záverečného návrhu uviedla, že navrhuje úpravu styku každý nepárny víkend v sobotu v čase od 8.00 hod. do 18.00 hod. a vo štvrtok, ako navrhoval otec.

7.

Kolízna opatrovníčka sa pridriavala záverov písomne podanej správy zo dňa 27.3.2019, podľa ktorej navrhla upraviť styk každý nepárny víkend v kalendárnom roku na jednu noc a po uplynutí dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia bude otec oprávnený stretávať sa s maloletou každý nepárny víkend v kalendárnom roku na dve noci a tiež každý párny štvrtok v čase od 16.45 hod. do 18.30 hod.. Navrhla tiež uložiť rodičom povinnosť podrobovať sa odbornému poradenstvu na Referáte poradensko-psychologických služieb v Žiari nad Hronom, po dobu jedného roka od právoplatnosti rozhodnutia, za účelom zlepšenia rodičovských zručností na strane oboch rodičov a upevnenie partnerských vzťahov ako rodičov dieťaťa. Z obsahu správy vyplynulo, že bytové a sociálne pomery na strane matky ani otca sa od posledného sociálneho šetrenia nezmenili. Matka ich informovala, že styk otca s dcérou prebieha tak ako prebiehal, teda dcéra s otcom nechce tráviť čas a nechce u neho spať. Maloletá je na styk s otcom vždy nachystaná, ale príde za matkou s plačom, že k otcovi nechce. Matka nechce dávať dcéru k otcovi nasilu. Otec nič neurobí preto, aby dcéra k nemu ísť chcela. Maloletá sa s otcom stretla dňa 21.3.2019, rozprávali sa spolu pri bráne rodinného domu a približne za pol hodinu sa vrátila domov, že s otcom nechce byť. Matka s otcom maloletej nekomunikuje. Vzťah dcéry s otcom sa narušil, keď otec napísal návrh na súd vo veci úpravy styku. Začal na dcéru tlačiť, aby silou mocou u neho prespávala. Nemá problém, aby mal. G. bola u otca kedykoľvek, keď bude chcieť, ale musí to chcieť samotná G. B.. Otec v rozhovore informoval, že stretávanie s dcérou lepšie nie je, je to všetko na dcére ako ona chce. Ak chce ísť k otcovi ide, ak nechce nejde. Nemá dcéru ako ovplyvniť a nasilu ju brať nechce, keď vidí ako za mamou plače. Matka tvrdí, že ju na styk pripravuje, ale ak dcére nič celý týždeň nepovie o otcovi, alebo sa nepekne na neho vyjadruje je samozrejme, že keď príde, odmietne ho. S dcérou bol 21.3.2019 len pred domom približne 100 - 200 metrov, ďalej dcéra ísť nechcela a po 15 minútach povedala, že chce ísť domov za mamou, tak otec ju išiel zaniest domov. Ak by matka mala záujem, tak by sa išla prejsť spolu s nimi, aby maloletá necítila napätie, aké je medzi rodičmi. Záverom poukázala, že obidvaja

rodičia prezentujú vzťah k maloletej ako jednoznačne pozitívny s tým, že k potvrdeniu týchto postojov dôjde až potom, keď sa začnú voči sebe správať s rešpektom a vytvoria fungujúcu rodičovskú koalíciu v záujme maloletej.

8.

Súd vykonal dokazovanie výsluchom rodičov; prešetrením rodinných a sociálnych pomerov na strane rodičov a mal. dieťaťa prostredníctvom kolízneho opatrovníka; prečítaním znaleckého posudku vypracovaného znalkyňou z odboru Psychológia, odvetvie Klinická psychológia detí a Klinická psychológia dospelých PhDr. H. L., ako aj prečítaním listinných dôkazov nachádzajúcich sa v súdnom spise a pripojených spisov tunajšieho súdu sp. zn. 18P/34/2016, 12P/14/2015. V konaní mal preukázané, že rodičia mal. dieťaťa sú bývalí manželia, pričom nežijú spolu. Rozsudkom Okresného súdu Žiar nad Hronom č.k. 19P/19/2015-87 zo dňa 8.10.2015, právoplatným dňa 22.10.2015 bolo manželstvo rodičov rozvedené. Mal. G. B. bola na základe schválenej rodičovskej dohody na čas po rozvode zverená do osobnej starostlivosti matky, ktorá je tiež oprávnená maloletú zastupovať a spravovať jej majetok. Otec sa zaviazal platiť na mal. dieťaťa výživné vo výške 120,-Eur mesačne počnúc od právoplatnosti rozsudku, so splatnosťou vždy do 20-teho dňa v mesiaci vopred k rukám matky. Zároveň bol upravený styk otca s mal. dcérou v rozsahu každý páry týždeň v mesiaci vo štvrtok v čase od 16.00 hod. do 17.00 hod. a každý nepárny týždeň v mesiaci v sobotu v čase od 9.30 hod. do 11.30 hod. s tým, že prvý mesiac po právoplatnosti rozsudku sa bude stretávanie otca s maloletou realizovať za prítomnosti matky a po uplynutí tejto lehoty bez matkinej prítomnosti. Neskôr bol rozsudkom Okresného súdu Žiar nad Hronom sp. zn. 18P/34/2016 zo dňa 21.3.2017, právoplatným dňa 3.4.2017 upravený styk otca s maloletou G. B. H. tak, že otec je oprávnený stretávať sa s mal. dcérou počas prvých 3 mesiacov od právoplatnosti rozsudku každý páry týždeň vo štvrtok v čase od 16.00 hod. do 17.30 hod. a každý nepárny týždeň v sobotu v čase od 9.00 hod. do 14.30 hod.; po uplynutí troch mesiacov od právoplatnosti rozsudku je oprávnený stretávať sa s maloletou každý páry týždeň vo štvrtok v čase od 16.00 hod. do 17.30 hod. a každý nepárny týždeň v sobotu v čase od 9.00 hod. do 16.15 hod. a tiež v každom roku dňa 26.12. v čase od 15.30 hod. do 17.30 hod..

9.

Podľa § 36 ods. 1 Zákona o rodine (ďalej len "ZR"), rodičia maloletého dieťaťa, ktorí spolu nežijú, môžu sa kedykoľvek dohodnúť o úprave výkonu ich rodičovských práv a povinností. Ak sa nedohodnú, súd môže aj bez návrhu upraviť výkon ich rodičovských práv a povinností, najmä určí, ktorému z rodičov zverí maloleté dieťa do osobnej starostlivosti. Ustanovenia § 24, § 25 a 26 sa použijú primerane.

Podľa § 25 ods. 1, 2 ZR, rodičia sa môžu dohodnúť o úprave styku s maloletým dieťaťom pred vyhlásením rozhodnutia, ktorým sa rozvádza manželstvo; dohoda o styku rodičov s maloletým dieťaťom sa stane súčasťou rozhodnutia o rozvode. Ak sa rodičia nedohodnú o úprave styku s maloletým dieťaťom podľa odseku 1, súd upraví styk rodičov s maloletým dieťaťom v rozhodnutí o rozvode; to neplatí, ak rodičia úpravu styku žiadajú neupraviť.

Podľa § 26 ZR, ak sa zmenia pomery, súd môže aj bez návrhu zmeniť rozhodnutie o výkone rodičovských práv a povinností alebo dohodu o výkone rodičovských práv a povinností.

10.

Súd pri svojom rozhodovaní vychádzal z citovaných ustanovení zákona. Rodičovské práva a povinnosti majú obidvaja rodičia (§ 28 ods. 2 Zákona o rodine), ktorí sú si pri ich výkone rovní. Pokiaľ rodičia maloletého spolu nežijú, súd upraví rozsudkom výkon ich rodičovských práv a povinností resp. schváli rodičovskú dohodu. Súčasťou takéhoto rozhodnutia bude obvykle aj úprava styku dieťaťa s rodičom, ktorému dieťa nie je zverené do osobnej starostlivosti. Zásadnejšie obmedzenie či zákaz styku rodiča s mal. dieťaťom možno uskutočniť len pokiaľ sú na to vážne dôvody a zároveň je to v záujme mal. dieťaťa. Právo na stretávanie oboch rodičov s mal. dieťaťom upravuje aj Dohovor o právach dieťaťa, kde podľa článku 9 ods. 3, zmluvné štáty musia rešpektovať právo dieťaťa, ktoré je oddelené od jedného alebo oboch rodičov, udržiavať pravidelne osobný kontakt s oboma rodičmi, okrem prípadov, ak by to bolo v rozpore so záujmom dieťaťa. Ako vyplýva z ust. § 25 ods. 1 Zákona o rodine, zákon na prvom mieste dáva možnosť rodičom dohodnúť sa na úprave styku s mal. dieťaťom, ktorá dohoda sa stane súčasťou rozhodnutia o rozvode. Takáto zákonná úprava rešpektuje vôľu oboch rodičov a dáva im priestor pre dohodnutie úpravy styku s mal. dieťaťom takým spôsobom, ktorý im obom bude vyhovovať i s ohľadom na rôzne pomery rodičov (ako napr. vzdialenosť ich bydliska, možnosti cestovania, pracovný čas, dovolenky, školská dochádzka detí, styk so súrodencami, príbuznými a pod.). Súd takúto dohodu

schváli pokiaľ nie je v rozpore so záujmom mal. dieťaťa. Pokiaľ sa však rodičia nedohodnú, o úprave styku rodiča s maloletým dieťaťom rozhodne súd (§ 25 ods. 2 ZR).

11.

Ako súd uviedol v ods. 4/ odôvodnenia, uznesením č. k. 26P/84/2017-23 zo dňa 12.2.2018 nariadil neodkladné opatrenie, ktorým dočasne upravil styk otca s mal. G. B., každý nepárny víkend v kalendárnom roku v čase od piatku od 17.00 hod. do soboty do 17.00 hod. a každý párný týždeň vo štvrtok v čase od 16.30 hod. do 18.00 hod.. Súd nariadil neodkladné opatrenie v zmysle dohody rodičov na pojednávaní dňa 12.2.2018 s tým, že stretávanie otca s mal. dcérou bude zatiaľ upravené na prechodné obdobie a následne bude možné posúdiť dôvodnosť rozšírenia styku otca s maloletou, tzn. vyhodnotiť či navrhovaná úprava styku zodpovedá najlepšiemu záujmu dieťaťa. Po realizácii rozšíreného styku bude doplnené dokazovanie podaním správy kolíznym opatrovníkom so zameraním na otázky, či úprava styku plní svoj účel, prípadne i správou psychologičky Referátu poradensko - psychologických služieb v Žiari nad Hronom, pokiaľ sa rodičia dostavia na odborné poradenstvo. Následne súd vykonal pojednávanie dňa 11.6.2018, na ktorom sa rodičia v podstate vyjadrili, že stretávanie v rozsahu ako bolo upravené neodkladným opatrením neprebiehalo resp. prebiehalo iba obmedzene a so značnými ťažkosťami. Podľa otca spočívali príčiny nerealizovania styku v správaní matky, ktorá mal. dieťa riadne nepripravuje na styk, najmä po psychickej stránke a maloletú manipuluje proti nemu. Matka zasa poukazovala, že mal. dieťa k otcovi chodiť nechce, nakoľko sa tam nudí a nie je mu tam dobre. Pokiaľ aj dcéra s otcom išla, tak prespala u neho iba trikrát a raz ju otec doviezol v nočných hodinách domov, lebo u neho spať nechcela. Podľa matky sa otec tiež nevhodne správa, keď si príde dieťa prevziať, natáča si ju, čo si maloletá neželá a aj psychologička mu povedala, aby tak nerobil. Naposledy sa styk neuskutočnil, lebo dcéra bola chorá (údajne prišla už chorá predtým od otca), tak im otec vyzváňal a vykrikoval. Sama dcéra to počula a vyjadrila sa, že s ním ísť nechce. Dcéra podľa matky odmieta stretávanie s otcom najmä odvetdy, ako otec požaduje, aby u neho prespávala. Napriek možnostiam i dostatočne dlhej dobe, počas ktorej mohli rodičia využívať odborné poradenstvo na Referáte poradensko - psychologických služieb v Žiari nad Hronom, takúto možnosť dostatočne nevyužili. Podľa správy RPPS zo dňa 20.9.2018 (č.l. 44 spisu) bola spolupráca s rodičmi nadviazaná ešte v roku 2017. Na podnet ÚPSVaR, oddelenie SPODaSK v Žiari nad Hronom boli opakovane dňa 22.8.2018 pozývaní na pohovor rodičia maloletej, za účelom zlepšenia vzájomnej komunikácie medzi nimi a príp. aj uzavretia rodičovskej dohody vo veci stretávania sa otca s mal. dieťaťom. Na stretnutie dňa 22.8. sa dostavila iba matka. Otec sa na konzultáciu nedostavil ani neospravedlnil svoju neprítomnosť. Matka sa počas konzultácie vyjadrila, že styk otca s dcérou je problematický a neprebieha podľa poslednej úpravy okresného súdu. Uviedla, že dcéra u otca prespala dvakrát a tretí krát (27.5.) ju otec priviezol v nočných hodinách o 00.45 hod. a od tohto dňa odmieta u otca prespávať. Do dnešného dňa nemá vedomosť čo sa udialo. Stretnutia otca s dcérou odvetdy prebiehajú v blízkosti ich bydliska a dcéra s otcom odmieta odísť. Pripravuje ju na stretnutia, no dcéra sa zo styku s otcom vráti často už do pol hodiny. Nie je proti styku otca a dcéry, ale želala by si, aby bol otec trezlivejší a pristupoval k rozširovaniu styku postupne. Na opakované písomné pozvanie dňa 19.9.2018 sa otec taktiež nedostavil a telefonicky oznámil, že o stretnutia na poradni z matkinej iniciatívy nemá záujem. Vyjadril sa, že má záujem o dcéru a naďalej sa s ňou bude stretávať, aj keď matka dcéru manipuluje proti styku s ním. Vzhľadom na postoj otca a jeho nezáujem o poradenský proces nebolo možné pracovať na obnovení komunikácie medzi rodičmi príp. vytvorení novej rodičovskej dohody.

12.

12.1 Keďže ani poradenstvo prostredníctvom RPPS pri ÚPSVaR Banská Štiavnica, pracovisko Žiar nad Hronom nevedlo k očakávanému výsledku, či už vo forme uzavretia rodičovskej dohody alebo aspoň k identifikácii podstatných príčin a prekážok, pre ktoré sa styk riadne nerealizuje, súd pristúpil k nariadeniu znaleckého dokazovania znalkyňou z odvetvia klinickej psychológie detí a dospelých PhDr. H. L.. Zo záverov znaleckého posudku č. 32/2018 mal preukázané, že maloletá má najintenzívnejší a výlučný vzťah s matkou, bez dostatočne vybudovaných vzťahov k iným členom rodiny a najmä k otcovi, čo je už vzhľadom k jej veku neprimerané, charakteristické pre mladšie deti. Vzťah s mamou idealizuje. Matka je však výchovná autorita a voči dcére by mala uplatňovať aj výchovné opatrenia a reštrikcie, ktoré by mohlo dieťa považovať aj za málo príjemné, čo však maloletá pri opise vzťahu popiera. Maloletá si uvedomuje, že mama ju nadmerne chráni, preferuje a vo výchove je zhovievavá. Vo vzťahu k otcovi maloletá neprejavuje žiadny strach, skôr vzdor, panovačnosť. Sama udáva, že u otca spáva sama v posteli, darí sa jej tam dobre, chodí tam rada, s otcom sa hrajú, kreslia si. Napriek tomu popiera, že by pri takýchto aktivitách spoločne prežívali pozitívne emócie. Keďže má tendenciu preberať matkin postoj

voči otcovi, bez toho aby si mohla užívať jeho prejavy priazne, hodnotí aj jeho objatia negatívne, hľadá na nich nedostatky a chyby. Maloletá si uvedomuje, že jej otec chýba, ale má pocity strachu, aby touto potrebou nezraňovala matku a neprišla o intenzívny vzťah s ňou („Sú situácie, že ti oco chýba ? - Áno, keď jej mamina povie, že keď ti oco chýba, tak ju pobalí a pôjde k nemu. Ale ona k nemu potom nechce ísť, len chce, aby on prišiel k nim. Mamina nechce aby on k nim chodil dnu do domu, ona mu to zakáže. Keď jej chýba, tak by len chcela, aby za ňou prišiel a mohli sa hrať vonku“ .). Preto radšej vo vzťahu k otcovi túto potrebu potlačí, alebo redukuje a hľadá kompromis, aby vyhovel matke. Na lepšiu adaptáciu by potrebovala vnímať otca pozitívne ako kompetentného, ktorý jej poskytne bezpečie a ochranu pred okolím, v ktorom by sa potom mohla sebavedomo realizovať.

12.2 Vzťah matky k dieťaťu možno hodnotiť ako jednoznačne pozitívny, ale môže byť vzhľadom k veku príliš tesný, kedy maloletá mala mať už vybudovaný aj intenzívnejší vzťah s otcom. Nemožno vylúčiť, že zraňujúce momenty z manželského vzťahu, ktoré neboli doteraz spracované, sa realizujú v prežívaní matky voči otcovi, v jej nedôvere voči nemu, čo je maloletá schopná vnímať, a to aj v prípade, ak matka o takomto prežívaní s dcérou nekomunikuje. Takéto vnímanie dieťaťa, sa potom môže odrážať vo vzťahu k otcovi. Napriek tomu, že obaja rodičia prezentujú vzájomný vzťah ako ľahostajný voči sebe navzájom, založený len na starostlivosti o maloletú, vzájomné správanie sa voči sebe o tom nesvedčí. Je pravdepodobné, že nemajú spracované a uzavreté konflikty, ktoré v ich manželstve viedli k rozvodu, a to narúša ich schopnosť spolupracovať ako rodičia v záujme maloletej, navzájom si dôverovať a dohodnúť sa. Obaja označujú vzájomnú komunikáciu ako problematickú, čo vníma a potvrdzuje aj sama maloletá. Vo výchove obaja rodičia vnímajú dieťa ako dobré a približne rovnako podnecujú dieťa v komunikácii.

12.3 Otec sa javí voči dieťaťu ako protektívnejší, má pocit že dcéru treba podnecovať k aktivite, matka jej viac dôveruje a menej sa ju snaží chrániť alebo organizovať. V otcovom prístupe sa javí viac protikladov, kedy je na jednej strane za prísnejšiu výchovu oproti matke, ale na druhej strane by chcel mať s dieťaťom rovnocennejší vzťah, byť kamarátskym a solidárnym. Otec sa viac vyhýba komunikácii s dieťaťom, ale na druhej strane má tendenciu viac zasahovať do sveta dieťaťa oproti matke. Otec má doteraz malé praktické zručnosti v tomto smere, zatiaľ len hľadá optimálny prístup k maloletej a v prístupe k nej sa môže javiť ako neistý, pochybujúci o svojej kompetentnosti, čo maloletú zneisťuje najmä v záťažových situáciách.

12.4 Rozdielne výchovné prístupy rodičov vo vzťahu k dieťaťu a zmeny, ktorým je vystavovaná striedaním rodinných i výchovných prostredí by mohli mať negatívny vplyv na jej zdravý duševný vývin len v prípade, ak by tieto rodinné a výchovné prostredia nerešpektovali význam a potrebu druhého rodiča pre maloletú a nevedli ju vo vzťahu k druhému rodičovi k úcte. Dieťa je schopné primeranej adaptácii v novom prostredí, snaží sa podriaďiť dospelaj autorite za účelom ocenenia a získania pochvaly, je extrovertovaná, zameraná viac na vzťahy, než na vnútorné samostatné prepracovávanie situácií. Môže sa u nej objaviť výrazná tendencia pútať pozornosť, získavať obdiv okolia. Potenciál osobnosti je dostatočný, k situáciám pristupuje emocionálne, intuitívne, zatiaľ absentuje racionálny prístup, preto dôvody svojho správania zatiaľ nedokáže primerane vysvetliť. Tým je však autoritou dobre výchovne ovplyvniteľná, vychovateľná. Frustračná tolerancia je veľmi nízka a snaží sa o okamžité uspokojovanie vlastných potrieb, ktoré ťažko odkladá, čo môže byť dôsledkom strachu rodičov zvládnuť jej diskomfort, s tendenciou okamžite jej vyhovieť, pričom maloletá má pocit, že u oboch rodičov je „šéf“ a rozhoduje, čo pre ňu môže predstavovať záťaž zodpovednosti. Maloletá sa môže niekedy javiť ako vzdorovitá, pričom jej vzdor môže byť častejšie situačne neprimeraný. Aktuálne sú pocity zlosti u nej zvýraznené, pretože sú na ňu prenášané veku neprimerané úlohy, riešiť a rozhodovať situáciu za rodičov (sama udáva, že pri otcovi ona rozhoduje kedy s ním odíde a kedy nie), ktorí sa nevedia vzájomne dohodnúť a oznámiť dieťaťu rozhodnutie, na ktorom by obaja zhodne trvali a nezaťažovali ju svojimi konfliktami („Keď mu mamina povie pekne, tak on začne mamine škaredo odvrávať. Ona mu potom povie, že nejde s ním, keď je taký ufrlaný, a keď nebude odvrávať mamine, že potom s ním pôjde. On ju aj tak chce zobrať, ale ona aj tak nejde a „vyhrá“ potom ona. Oco potom odíde. Oco mamine povie, že má zabuchnúť dvere a odísť do vnútra, a to sa jej od otca nepáči. Mamina vždy povie otcovi pekne“ .). Maloletá rozhoduje o tom, kedy k otcovi pôjde a kedy nie a využíva to akoby „výchovnú praktiku voči rodičom“, ktorí sa nevedia dohodnúť a predstaviť jej stabilný a pre ňu bezpečný systém, podľa ktorého by striedala ich domácnosti, čo je pre ňu neprimeraná záťaž.

12.5 Na otázky ohľadne možného ovplyvňovania a manipulácie dieťaťa zo strany niektorého z rodičov znalkyňa odpovedala, že je samozrejmé, že dieťa jej veku je pod vplyvom dominantnej výchovnej

autority, pomocou ktorej sa orientuje v realite, v životných situáciách, ktorým zatiaľ samostatne nie je schopná rozumieť. Zdá sa, že maloletá je nadmerne vnímavá na vnútorné prežívanie svojich rodičov, a to bohužiaľ aj v oblasti ich nespracovaných konfliktov, kedy má tendenciu striedavo vnímať situáciu raz prostredníctvom matky, ale keď je v kontrakte s otcom, aj prostredníctvom neho. Preto čím odlišnejšie jej každý z rodičov predstavuje realitu a negatívne postoje voči druhému rodičovi, tým väčšie ťažkosti má maloletá prechádzať z jedného výchovného prostredia do druhého a v oboch týchto prostrediach sa adaptovať. Znakom negatívneho ovplyvňovania zo strany jedného rodiča voči druhému sú prítomné, hoci nemožno jednoznačne povedať, že ide o vedomé negatívne ovplyvňovanie maloletej. Ide skôr o stotožnenie sa maloletej s negatívnym prežívaním jedného rodiča voči druhému, ktoré sa mení v závislosti od toho, ktorého z nich práve pre svoj vývin potrebuje a intenzívnejšie cíti, s tým sa v danej situácii stotožní. Treba si však uvedomiť, že ani u rodičov žijúcich v manželstve nie je o všetkých prístupoch absolútna zhoda, čo je z hľadiska predstavenia dieťaťu mužskej a ženskej spoločenskej role adekvátne. Dieťa potrebuje poznať odlišné prostredia, odlišné postoje, odlišný svet mužov a žien, aby sa mohla adekvátne vyvíjať a vytvoriť si vlastný osobitný priestor na vývin, bez nadmernej závislosti na jednom z rodičov.

12.6 K otázkam ohľadne prespávania príp. neprespávania maloletej v domácnosti otca sa znalkyňa v podstate vyjadrila, že dieťa veku maloletej by pri optimálnom prístupe oboch rodičov malo byť schopné stráviť s otcom víkend od piatku do nedele bez väčších ťažkostí. Samotnej maloletej v tom aktuálne bráni niekoľko faktorov - zainteresovanosť dieťaťa na nedoriešených manželských konfliktov rodičov, kedy má tendenciu stavať sa na stranu „slabšieho“ rodiča - matky a trestať „silnejšieho“ - otca, za to, že matke ubližuje a nespráva sa k nej „pekne“; nedôvera matky v otcovu výchovnú kompetentnosť, pocit, že ak budú vo výchove nejednotní, maloletej to ublíži; nedôvera otca vo vlastné výchovné kompetencie, kedy jeho pochybnosti a strachy maloleť zneistujú a vo chvíľach, v ktorých jej reálne nič vážne nehrozí (nemožnosť zaspáť v otcovej domácnosti) a potrebuje len pocit podpory a istoty od otca, že danú situáciu spoločne zvládnu, otec rezignuje a nesie dieťa matke aj v nočných hodinách, aby tým maloletej potvrdil, že len matka je kompetentná pomôcť jej v záťažích. Otec mohol svojim neistým výchovným správaním maloleť spochybniť, či jej dokáže pomôcť so situáciou, ktorú mala pocit, že sama nezvládne. Následne mohla odmietiť prespávanie u neho až do doby, kým nepocítovala opäť intenzívnu vývinovú potrebu byť s ním v kontakte. Na striedaní sa období u maloletej, kedy raz u otca chce byť a potom nie, sa môžu taktiež podieľať zmeny stotožňovania sa s postojmi rodičov, ktoré sú odlišné. Maloletá môže na situáciu nazerať pod vplyvom matky a odmietat ísť k otcovi, ale keď je u otca, môže na situáciu nazerať cez postoje otca a odmietat vrátiť sa k matke.

13.

Právo osobného styku je v porovnaní s ostatnými rodičovskými právami a povinnosťami výnimočné, nakoľko prostredníctvom neho možno realizovať samotné rodičovstvo. Ide o súčasť práva na rodinný život. Nedostatok styku rodiča s dieťaťom znamená pretŕhanie rodinných väzieb medzi nimi, čo nie je v záujme dieťaťa. Rodičia sú povinní vytvárať všetky podmienky pre stabilitu výchovného prostredia v záujme maloleteho dieťaťa. Deti majú zákonné i prirodzené právo na zachovanie vzťahu s obidvomi rodičmi tak, aby sa vytvorené citové väzby neprerušili. Rodičia si musia uvedomiť, že jedine zjednotenie ich postojov, kedy sa navzájom budú vnímať aj pozitívne, budú sa vedieť dohodnúť, im zabezpečiť, že maloletá ich bude oboch rešpektovať, podvolí sa ich dohode, prestane riešiť spory medzi nimi a bude sa môcť nerušene vyvíjať a k tomu si od každého z rodičov zobrať to, čo práve potrebuje. Zo záverov znaleckého posudku jednoznačne vyplynulo, že z hľadiska osobnostných predpokladov rodičov i maloletej neexistujú žiadne relevantné skutočnosti, pre ktoré by malo dôjsť k obmedzovaniu styku otca s mal. dieťaťom resp. okolnosti nasvedčujúce tomu, že by stretávanie otca s maloleťou mohlo mať na ňu negatívny vplyv. V konaní nevznikli pochybnosti o tom, že mal. dieťa má vytvorený pozitívny citový vzťah s obidvomi rodičmi. Súd sa stotožňuje so závermi znaleckého posudku, že u mal. dieťaťa je potrebné nastaviť stabilný čas stretávania s otcom, aj s jeho stabilnou dĺžkou, a to za podpory a vnútorného presvedčenia a súhlasu oboch rodičov, kedy sa vzájomne podporia. Je predpoklad, že vtedy bude maloletá schopná u otca stráviť víkend, čo je vzhľadom k jej veku už primerané. Súd na základe uvedených dôvodov vyhovel návrhu otca a upravil styk s mal. G. B. každý nepárny víkend v kalendárnom roku, a to v čase od soboty od 9.00 hod. do nedele do 17.30 hod., a každý párny kalendárny týždeň vo štvrtok v čase od 16.30 hod. do 18.00 hod.. Úprava súdnym rozhodnutím predstavuje len určitý minimálny rámec, teda styk, ktorý je v prípade jeho nerešpektovania vynútitelný. Jednoznačne je v záujme mal. dieťaťa, aby sa s otcom pravidelne stretávalo, keďže nie len matka, ale aj otec je osobou, ktorá sa zásadným spôsobom podieľa i v budúcnosti bude podieľať na jeho osobnostnom vývine.

14.

Vzhľadom na dlhodobu pretrvávajúce problémy v komunikácii rodičov vo vzťahu k otázkam výchovy mal. G. B. kolízna opatrovníčka navrhla, aby súd rodičom nariadil výchovné opatrenie, a to formou povinnosti podrobiť sa odbornému poradenstvu prostredníctvom Referátu poradensko-psychologických služieb ÚPSVaR, na dobu jedného roka od právoplatnosti rozsudku. Podľa § 37 ods. 2 písm. d/ Zákona o rodine, ak je to potrebné v záujme maloletého dieťaťa, súd môže rozhodnúť o uložení výchovného opatrenia, ktorým uloží maloletému dieťaťu a jeho rodičom povinnosť podrobiť sa sociálnemu poradenstvu alebo inému odbornému poradenstvu. Účinnosť výchovného opatrenia hodnotí priebežne tak, aby pred uplynutím obdobia, ktoré uviedol v rozhodnutí o jeho uložení, zhodnotil splnenie účelu výchovného opatrenia. Súd návrhu na uloženie výchovného opatrenia vyhovel, nakoľko je v záujme maloletej. Je však nutné, aby obidvaja rodičia pristúpili k tomuto poradenstvu zodpovedne, nie iba formálne, keďže možno konštatovať, že na strane oboch rodičov boli zistené určité nedostatky a nie celkom vhodné výchovné postupy, ktoré tiež majú za následok odmietanie styku dieťaťa s otcom. Konkrétne napr. znalkyňa poukázala na skutočnosť, že otec nemá dostatočné výchovné zručnosti a je potrebné, aby tieto rozvíjal za pomoci výchovného poradcu. Ako sa jeho kompetencie budú skúsenosťami dlhšieho trávania času s dieťaťom a konzultáciami s odborníkom rozširovať, budú klesať jeho pochybnosti o zvládnutí s dieťaťom aj záťažových situácií, čo bude na profit maloletej. Zároveň je potrebné pracovať s oboma rodičmi na zlepšení vzájomnej komunikácie a kooperácie pri príprave dieťaťa na rozšírený styk s otcom. Súd môže výchovné opatrenie zrušiť i skôr, ak splnilo svoj účel.

15.

Uznesením OS Žiar nad Hronom č.k. 26P/84/2017-47 zo dňa 3.10.2018, právoplatným dňa 9.10.2018 bolo nariadené znalecké dokazovanie znalkyňou z odboru psychológie PhDr. H. L. a súčasne bola rodičom podľa § 49 ods. 2 CMP uložená povinnosť zložiť na účet súdu preddavky na trovy znaleckého dokazovania v lehote do 3 dní od právoplatnosti uznesenia, a to vo výške po 300,-Eur. Otec preddavok uhradil v plnej výške. Matka ku dňu rozhodnutia o priznaní znalečného uhradila časť preddavku v sume 150,-Eur. Uznesením č.k. 26P/84/2017-110 zo dňa 26.2.2019 súd rozhodol o vyplatení trov znaleckého dokazovania, ktorým priznal znalkyni PhDr. H. L. znaleckú odmenu a náhradu hotových výdavkov za písomne podaný znalecký posudok vo výške 645,40,-Eur. Táto odmena bola uhradená v čiastke 300,-Eur z preddavku zloženého otcom, 150,-Eur z preddavku zloženého matkou a vo zvyšnej časti 195,40,-Eur zo štátnych prostriedkov. Neskôr matka zaplatila na účet súdu ďalšiu platbu v čiastke 100,-Eur (č.l. 116).

16.

V zmysle § 57 CMP, súd rozhoduje o náhrade trov konania štátu aj bez návrhu. Vzhľadom k tomu, že v priebehu konania boli uhradené trovy konania z rozpočtových prostriedkov štátu, vzniklo štátu voči účastníkom právo na ich náhradu, keďže v zmysle § 49 ods. 1 CMP, účastník si platí trovy konania, ktoré vznikajú jemu a jeho zástupcovi, ak nejde o trovy konania, ktoré platí štát. Štát pritom platí trovy konania len v zákonom špecifikovaných prípadoch (napr. trovy tlmočného, trovy v konaní o spôsobilosti na právne úkony, odmenu notára pri likvidácii dedičstva a i.). V tomto konaní teda nejde o prípad, kedy trovy konania znáša štát, ale účastníci konania. V konaní však trovy štátu vznikli vo výške 195,40,-Eur, keďže odmena a náhrada výdavkov súdnej znalkyne nebola v celej výške pokrytá zaplatenými preddavkami na trovy dôkazov. Po zvážení všetkých rozhodujúcich skutočností, najmä výsledku konania, pomerov účastníkov a vychádzajúc zo základných zásad civilného súdneho konania, súd uložil povinnosť nahradiť štátu trovy konania obom rodičom na polovicu. Súd pri rozhodnutí o náhrade trov štátu zohľadňoval skutočnosť, že návrh na začatie konania síce podával otec, avšak znalecké dokazovanie bolo vykonané v záujme všetkých účastníkov konania. Matka s návrhom na zmenu styku nesúhlasila, pričom znalecké dokazovanie bolo potrebné aj z dôvodu, že mal. dieťa je ešte nízkeho veku, kedy nie je schopné samostatne vyjadriť svoje názory a tieto primerane formulovať. U otca ani matky pritom neboli splnené podmienky pre oslobodenie od súdnych poplatkov. Podľa súdu je potom spravodlivé, aby trovy znaleckého dokazovania znášali obaja rodičia v rovnakej výške. Keďže celková výška priznanej znaleckej odmeny je 645,40,-Eur, na každého z rodičov pripadá suma 322,70,-Eur. Z preddavku otca bola vyplatená suma 300,-Eur a preto mu vzniká povinnosť zaplatiť na účet súdu ešte sumu 22,70,-Eur ako náhradu trov, ktoré boli vyplatené z prostriedkov štátu. Z preddavku matky (zaplateného ku dňu vydania uznesenia) bola uhradená suma 150,-Eur a teda je ešte povinná doplatiť 172,70,-Eur (322,70,-Eur mínus 150,-Eur). Keďže matka dňa 28.2.2019 zaplatila ďalšiu splátku preddavku v čiastke 100,-Eur, súd v VI. výroku rozsudku rozhodol, že táto čiastka bude vyplatená

ako náhrada trov štátu a matke uložil povinnosť na účet Okresného súdu Žiar nad Hronom doplatiť zostávajúcu náhradu štátnych trov v sume 72,70,-Eur, a to v lehote do 3 dní od právoplatnosti rozsudku.

17.

Podľa § 52 CMP žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania, ak tento zákon neustanovuje inak. Podľa § 57 CMP, o povinnosti nahradiť trovy konania, ak nejde o trovy konania štátu, rozhoduje súd len na návrh. Z citovaných zákonných ustanovení vyplýva, že v civilnom mimosporovom konaní účastníci v zásade nemajú nárok na náhradu trov konania. Výnimku z toho pravidla predstavuje § 55 CMP, podľa ktorého súd môže náhradu trov konania priznať, ak je to s ohľadom na okolnosti prípadu spravodlivé. Takáto okolnosť však vo vzťahu medzi účastníkmi konania nebola preukázaná, pričom žiaden z účastníkov náhradu trov konania ani nežiadal priznať. Súd preto účastníkom nárok na náhradu trov konania nepriznal.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku možno podať odvolanie do 15 dní od doručenia na súde, proti ktorého rozhodnutiu smeruje (§ 362 ods. 1 prvá veta zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku /ďalej len „CSP“/).

Podľa § 363 CSP v odvolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (odvolacie dôvody) a čoho sa odvolateľ domáha (odvolací návrh).

Podľa § 364 CSP rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže odvolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie odvolania.

Podľa § 365 ods. 1 CSP odvolanie možno odôvodniť len tým, že

- a) neboli splnené procesné podmienky,
- b) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces,
- c) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd,
- d) konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,
- e) súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností,
- f) súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam,
- g) zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú prípustné ďalšie prostriedky procesnej obrany alebo ďalšie prostriedky procesného útoku, ktoré neboli uplatnené, alebo
- h) rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Podľa § 365 ods. 2 CSP odvolanie proti rozhodnutiu vo veci samej možno odôvodniť aj tým, že právoplatné uznesenie súdu prvej inštancie, ktoré predchádzalo rozhodnutiu vo veci samej, má vadu uvedenú v odseku 1, ak táto vada mala vplyv na rozhodnutie vo veci samej.

Podľa § 62 ods. 1 CMP odvolanie možno odôvodniť aj tým, že súd prvej inštancie nesprávne alebo neúplne zistil skutočný stav veci. Podľa § 62 ods. 2 CMP odvolacie dôvody možno meniť a dopĺňať až do rozhodnutia o odvolaní.

Podľa § 63 CMP v odvolacom konaní možno uvádzať nové skutkové tvrdenia a predkladať nové dôkazné návrhy. Podľa § 64 CMP zmena návrhu na začatie konania je v odvolacom konaní prípustná.

Ak povinný dobrovoľne nesplní, čo mu ukladá vykonateľné rozhodnutie, oprávnený môže podať návrh na vykonanie exekúcie podľa osobitného zákona. Ak ide o rozhodnutie o výchove maloletých detí, návrh na súdny výkon rozhodnutia (§ 370 a nasl. CMP).